

Gossan lea dábálaš dávdamearka mángga vuoignahatvuolšái:

- Eanaš háviid lea mánás nuorvvu.
- Bronkihtta lea infekšuvdna mii boahdá virusis. Dábáleamos dávdamearka lea ahte lea gosahat ihkku ja beaivet. Gosahat vearrána go olmmoš rahčá ja muhtin mánát sáhttet gossat dassá vuovssiha. Mánáin sáhttá leat lossat vuoignat ja raddi lea rašši ja dat vearrána go gossá. Lea dábálaš ahte gullo njurgomin geahppáid bajábealde ja ahte lea šliivi mas lea varra dahje lea fiskat/ruoná go lea buohcan guhkitgo ovttá vahku.
- Jus mánná lea hui veajuheapme garra gosahaga lassin, lea feber mii bistá mángga beaivvi ja vuoigná johtilit, sáhttá leat ahte sus lea geahpesboalddáhat.
- Bronkiolihhtta lea nubbi ja duodaleabbo virusinfekšuvdna maid measta beare mánát vuollel 2 jagi ožžot. Álgá dávjá nurvuin ja gosahagain. Mánnái šaddá losit ahte losit vuoignat, jođanis vuoignan mii ii ollásit viečča áimmu geahppáin, njurgo rattis ja roaggás vuoignanjetna go mánná vuoigná olggos. Okta mearka dávdii sáhttá leat ahte liiki gaskal erttetdávttiid gessojuvvo sisa go mánná vuoigná.
- Guoggomasguorsan (falsk krupp) boahdá dábálepmsit virusis. Garra gosahat mii lea gullat dego beanaciellan lea dábálaš dávdamearka, dasa lassin lea roagga jietna ja vuoignanválttisvuodat (lossa ja suoddi vuoignan). Dat boahdá das ahte šliiveasit giehkáris bohtanit ja šaddá gáržžit áibmui beassat sisa ja olggos. Guoggomasguorsan (falsk krupp) sáhttá bohciidit fáhkka ja lea dábálepmsit maŋnit eahkedis dahje ihkku.

Illustrašuvdna: Grete Sømmer

Leago dárbu dikšut antibiohtain?

- Eatnašiin nohká dat iešalddis. Antibiohtadivššus ii leat ávki givssiide, iige mánná dearvvasnuva jođáneabbo dainna. Jus mánnái lea lossat vuoignat, sáhtát digaštallat doaktáriin ahte leago dárbu dálkasiidda mat leat dasa veahkin.
- Geahpesboalddáhat dálkkoduvvo dábálepmsit antibiohtain.
- Bronkiolihhtta ii dálkkoduvvo antibiohtain jus mánás ii leat dan lassin geahpesboalddáhat (dahje eará váttut). Mánát geain lea bronkiolihhtta čáliuvvojit dávjá buohccivissui.
- Guoggomasguorsan (falsk krupp) sáhttá orrut issoras sihke mánnái ja váhnemiidda, muhto givssit nohket dábálepmsit iešalddis. Antibiohtadivššus ii leat ávki givssiide, iige mánná dearvvasnuva jođáneabbo dainna. Jus mánnái lea hui váttis vuoignat, sáhttá mánná oazžut divššu doaktáris (doavtterfávttas) mii váiduda bohtaneami šliiveasiin. Mo don sáhtát veahkehit iežat máná?
- Atte ollu juhkamuša.
- Go lea goikegosahat sáhttá leat ávki addit gossanváidudeaddji dálkasiid (berre ráddjejuvvot go lea geahpesboalddáhat).
- Atte dálkasiid mat luvvejit šliivvi jus mánná váivašuvvá suhkkes šliivviin.
- Go mánná gossá garrasit ja sus lea ollu šliivi de berre loktejuvvot eret seanggas amas šliivi dagahit mánnái váttisin vuoignat.

Mana doaktára lusa jus mánná orru hui veajuheapme, feber ii njejea 2-3 beaivvis, lea lossat vuoignat dahje jus vuoigná hui johtilit.

Go lea guoggomasguorsan (falsk krupp):

- Divtte máná vuoignat galbma ja lakta áimmu. Váldde máná mielde olggos. Fertet vuos gárvvohit máná.
- Sáhtta leat ávkkálaš ahte mánná vuoigná galbma lievlla. Bija ovdamearkka dihte riššu golgat galbmačáziin vai basadanlanjas lea lievla ja doppe lea čoasus.
- Mánná berre čohkkát askkis dahje guottašuvvot.
- Lokte oaivvebeali seanggas.
- Sáhtta ávkkuhit galbma juhkamuša juhkat.
- Geahččal váldit gulul amas du vuorrádus njoammut mánnái.
- Oru máná luhtte olles ija ja iskka su vuoignama duollet dálle bisuhan dihte iežat ja máná oadjebassan.

Mana doavtterfáktii jus máná guorsan ja vuoignanválttisvuodat eai buorrán maŋŋágo dáid rávvagiid leat čuvvon.

Mánáid antibiohtageavaheapmi

Antibiohtat leat dehálaš ja beaktilis dálkasat maiguin dikšu vulššiid mat leat boahtán bakterijain. Go antibiohta geavahuvvo boastut de sáhttet resisteanta bakterijat ovdánahttot. Dat mearkkaša ahte antibiohtadikšu ii šat birge dáid bakterijaid vuostá.

Maid mearkkaša antibiohta resistánsa mánáid dábálaš vuoignahatvuolšši dikšumii?

Antibiohta resisteanta bakterijat lea váttisvuohta mii vearrána ahte vearrána. Maid mearkkaša antibiohta resistánsa dábálaš vuoignahatvuolšši dikšumii mánnáin. Vai bisuhat antibiohta beaktilis dálkkasin, lea dehálaš ráddjet antibiohta boasttugeavaheami dákkár infekšuvnnaid dikšumii.

Jus leat eahpádusas leago du mánás infekšuvdna mii galgá dálkkoduvvot antibiohtain vai eará dálkasiiguin, galggat váldit oktavuoda doaktáriin. Doavttir veahkeha maiddá rávvagiiguin mo don buoremusat sáhtát geahpedit máná givssiid dassá infekšuvdna nohká.

Antibiohta ii doaimma virusa vuostá

Antibiohta ii doaimma virusa vuostá. Eanaš čottavulššiid, bealljevulššiid ja muhtoguovdnjevulššiid ja buot nurvuide lea virus sivvan. Rumaš vuosttilda dábálaččat dákkár virusinfekšuvnnaid iešalddis. Antibiohtas ii leat ávki virusa vuostá, iige geahpet máná givssiid.

Leat maiddá ollu bakterijalaš infekšuvnnaid mat iešalddis nohket, geavatkeahtá antibiohta. Eanaš infekšuvnnaid oktavuodas ávžžuhuvvo vuordit ja oaidnit 2-3 beaivvi mo dilli ovdána.

Go lea dárbu antibiohtai

Go doavttir lea árvoštallan ahte mánás lea infekšuvdna man ferte dikšut antibiohtain, lea dehálaš ahte dálkkoda nu mo doavttir lea mearridan. Jus mánná ii čadat olles antibiohtadálkkodeami, de lea dušše muhtin oassi bakterijain mat jávkaduvvojit. Dat main lea garrasat vuosttildannákca sáhttet ceavzit, laskat ja lassánit.